

Sayın Gülsevım (Aksaray) Çevıker'in ardından

Prof. Dr. Ayışe Karadağ

Öđretim Üyesi, Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakóltesi, İstanbul

akaradag@ku.edu.tr

Bu yazıyı, mesleğe adım attığım ilk günden bugüne kadar geçen ve her geçen gün şekillenen, 40 yıllık Hemşirelik Ödev Bilimi'nin gereği olarak kaleme aldım. Elbette severek, saygı duyarak, şükran ve minnet duygularıyla yazdım. Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji Dersleri'nde adını duyduğum, önce kitaplarıyla sonra kendisiyle tanıştığım ve son 10 yılda meslektaşlık sınırlarının ötesine geçerek adeta mesleki mirasçısı olarak görüldüğümü hissettiğim, Sayın Gülsevım Çevıker Hoca'yı yazılarla anlatmaya çalışmak, kendisine haksızlık olsa da bunu hiç yazmamak ondan daha büyük haksızlık olurdu diye düşündüm. Bu nedenle bu yazıda sadece Hoca'nın kısa bir öz geçmişini ve kendi ağzında meslektaşlarına son mesajlarını paylaşmak, belki de O'nu anlamaya daha çok yardımcı olabilir.

Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakóltesi öğretim üyesi, Dekan yardımcısı ve dekanı (2015-) olarak çalıştığım yıllar arasında birlikte çalışma ve yakından tanıma fırsatı yakaladığım Çevıker Hoca "Fakóltenin Beyaz Önlük Töreni", "Hemşirelik Haftası Etkinliđi" ve Türk Kalp Vakfı'nın Semahat Arsel Hemşirelik Eđitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (SANERC) ile her yıl düzenlediği Kalp Haftası eğitim etkinliklerine memnuniyetle katılır ve mesajlarını paylaşırdı.

Türk Hemşireler Derneği'ne paha biçilmez katkılar veren Çevıker Hoca'nın bu mesleğin üyelerine mesajları bu yazının konusudur.

Çevıker Hoca'yı her zaman saygıyla ve minnetle anacağız...

Özgeçmiş

Bayan Çevıker olarak anılan Gülsevım Çevıker Hoca, 11 Ağustos 1935 tarihinde İstanbul'da doğdu. 1954 yılında Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl, Türkiye'nin ilk ve yabancılar tarafından açılmış tek hemşirelik okulu olan Amiral Bristol Hemşirelik Okulu'na kayıt oldu. Sınıftaki tek lise mezunu öğrenci olarak hemşirelik eğitimi aldıktan sonra, 1957 yılında mezun oldu. Aynı yıl, Haydarpaşa Hemşire Ebe ve Laborant Okulu'ndan denklik derecesi aldı. Amerika Birleşik Devletleri'nin New York Eyaletine giderek, 1961 yılında, Columbia Üniversitesi, Teacher's College'dan hemşirelik lisans derecesi ile mezun oldu. Türkiye'ye dönüşünde, öğrencisi olduğu Amiral Bristol Hemşirelik Okulu'nda öğretmenlik görevine

atandı. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Pedagoji Bölümü'nde doktora çalışmalarına başladı, 1969 yılında Psikiyatri Sertifikası aldı.

Öğrenci olarak girdiği Amiral Bristol Hemşirelik Okulu'nda Öğretmen, Müdür Yardımcısı, Türk Müdür ve Müdür olarak toplam kırk yedi yıl çalıştıktan sonra, Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nun kuruluşunda Türk okul müdürlüğü görevini üstlendi. Dr. Çeviker, 2001 yılında emekli oldu.

Türkiye'de hemşirelik alanında birçok ilke imza atan Çeviker Hoca, 1965 yılında kurulmuş olan Amiral Bristol Hemşirelik Lisesi Mezunlar Cemiyeti'nin kurucu üyesi ve başkanı olarak görev aldı. 1975-1982 yılları arasında, Türk Hemşireler Derneği Genel Merkez Başkan Yardımcılığı ve Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şubesi Başkanlığı görevlerini üstlendi. 1974 yılında, Vehhi Koç Vakfı Hemşirelik Danışma Kurulu Üyesi olarak atandı.

24 Kasım 1986 günü kutlanan Öğretmenler Günü'nde, Şişli İlçesi'nde Yılın Öğretmeni seçildi. Florance Nightingale Hemşire Mektepleri ve Hastanesi Vakfı'nda Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şubesi Başkanı olarak temsilci oldu. Florance Nightingale Hemşire Mektepleri ve Hastanesi Vakfı'nın Mütevelli Heyeti Üyeliğini ve 1982 yılından itibaren de Türk Kalp Vakfı'nın Mütevelli Heyeti Üyeliğini sürdürdü.

İngilizce olarak el kitapçığı formunda hazırladığı “*Ölüme Yaklaşan Hastanın Hissettikleri*” (New York: Columbia University, 1960) çalışmasının yanı sıra, “*Hemşireliğin Temel İlkeleri*” (İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, Red- house Yayınevi, 1979) Kitabının Türkçe çevirisinin teknik danışmanlığını üstlendi. “*Hemşirelik Esasları El Kitabı*” (İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları No: 8, 1997)'nda sekiz yazardan birisi olarak görev aldı. “*Amiral Bristol Hemşirelik Okulu (1920-1999)*” (İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları, 2011) kitabını yazdı. Çok sayıda ilke imza atan Çeviker Hoca, “*Amiral Bristol Hemşirelik Okulu (1920-1999)*”nun tarihi kitabıyla bu ilkleri geleceğe miras bıraktı.

Show TV'den Altın Kalp Ödülü (1996) ve Texas Houston Methodist Hastanesi'nden Altın Damla Ödülü'nün (1997) yanı sıra, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından kendisine toplam 37 plaket verilmiştir.

Çeviker Hoca vefat ettiği tarihe kadar hemşirelik için çalışmaya, hemşireliğin geleceği üzerinde düşünmeye ve hemşirelerin yetiştirilmesi aracılığı ile toplumun sağlık düzeyinin iyileştirilmesine katkı sağladı.

31 Temmuz 2024 tarihinde aramızdan ayrılan Çeviker Hoca'nın, 2024 yılında en son katıldığı program; Türk Kalp Vakfı'nın "36. Kalp Haftası Kalp Sağlığı Programı" oldu. Birlikte katıldığımız bu programda, Çeviker Hoca çok önemseydiği bir konu olan "*Hemşire, hasta iletişimin amaçları ve iletişim becerilerini kullanma.*" başlıklı bir konuşma yaptı.

Bu yazıda hocanın bütün ömrünü verdiği hemşirelik eğitimine, son ders niteliğindeki iki konuşmasını eklemek istedim. Bunlardan ilki 3 Mayıs 2019 tarihinde, Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses -ICN) Başkanı Annette Kennedy'nin de katıldığı Koç Üniversitesi Hemşirelik Haftası etkinliğinde, Çeviker Hoca'nın aşağıda yer alan konuşmasıdır. Bu hikayeden çok etkilenen Sayın Kennedy, ülkesine döndükten bir süre sonra benden Hocanın konuşma içeriğini benden talep etti. Bunun üzerine, Çeviker Hoca'nın da izniyle, bu içeriği İngilizce'ye çevirerek Anette Kennedy ile paylaştım.

Hoca bu konuşmasında, bugünkü hemşirelik biliminin de denge bulmanın önemli olduğunu savunduğu "şefkat, sevgi, gülümseme konularına değinmişti. "Şefka yoksunluğu" ve "şefkat yorgunluğu" arasındaki dengeye katkı sağlayacak ve tüm hemşirelere son dersi aşağıda saygıyla sunulur.

İkinci ders, yine orijinal metni aşağıda yer alan ve Çeviker Hoca'nın 12 Mayıs 1984 tarihinde, Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şube Başkanı olarak yaptığı konuşmanın son cümlesi olan "*Birleşelim, güçlenelim mesleğimizde yeni atılımlara, yeni ufuklara her zamankinden daha hızlı adımlarla ilerleyelim.*" mesajlarıdır. Bu mesaj geçmişte olduğu gibi bugün de geçerliliğini korumaktadır.

Bayan Çeviker'den Son Ders(ler)

Ders 1:

"Tanrı, insanın yapı taşlarını analiz etmek için meleklerini gönderir. Melekler, diğer mesleklerden farklı olarak, sağlık profesyonellerinde ana unsurların çoğunlukla C, H, O ve N (Azot)'den oluştuğunu belirlerler. Ayrıca Fe, Cu ve Br (Brom) gibi elementler de büyük miktarlarda tespit edilir. Ancak melekler, özellikle hemşireler ve ebeler gibi sağlık profesyonellerinde bu elementleri ayırtamaz ve tartamazlar. Sanki bir akvaryumdaki balıkları yakalamak gibi, bu elementleri yakalamakta zorluk çekerler. Buldukları ortam, bu maddeleri öylesine çekici bir güçle tutar ki melekler sonunda Tanrı'ya eli boş dönerler. Tanrı,

melekleri dinler, hak verir ve onlara şöyle der: "Ana unsurları yakalamanıza ve tartmanıza engel olan ortamın adı 'şefkat'tir. Şefkati yakalamak ve ölçmek çok zordur.

Şefkat, yeryüzündeki tüm insanlar arasında bir bağ oluşturan bir iyilik duygusudur. İnsanı yücelten, fedakarlık yaptıran, bencilliğini kıran, alçakgönüllülük hissini uyandıran tüm erdemler şefkatten doğar. Şefkat, eyleme dönüşmüş bir sevgidir. Şefkatin içinde, sevgiden başka affetme, hoşgörü ve merhamet gibi diğer erdemler de vardır. Şefkatin kişiye mutluluk vermekten başka bir karşılığı yoktur.

Hemşirelikte şefkatin amacı ve önemi çok geniş kapsamlı ve değerlidir. İnsan yaşam sürecinin her aşamasında farklı türde yardım sağlar. Hasta bakımında, iyileştirici, destekleyici, yaratıcı, bilgilendirici ve tedavinin etkinliğini artırıcı bir rolü vardır. Hemşirelikte şefkat, ezici olmadan, nazik bir ilgi ve özenle işlenmiş bir duygudur. Hastalara, tıpkı sıcak bir yaz rüzgarı gibi sevgi ileten hemşireler için bu uygulamalar, hastalar için bir görev ve haktır.

Hemşirelik mesleğinin anayasası olarak kabul edilen "Desiderata"da belirtildiği gibi, sevgimize, şefkatimize ve hoşgörümüze dair anlayışımız, her bir değerimiz, mesleğimizin zincirlerini güçlendiren halkalardır. Ve bu etik ilkeler, en değerli rehberimizdir. Gülümseyin. Gülümseme, kana en hızlı karışan ilaçtır."

Gülsevım Çeviker

3 Mayıs 2019, İstanbul

Ders 2:

Gülsevim Çeviker'in aşağıda verdiğim yine bir hemşirelik haftasında, 12 Mayıs 1984 yılında, Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şube Başkanı olarak yaptığı konuşmanın son cümlesi “Birleşelim, güçlenelim mesleğimizde yeni atılımlara, yeni ufuklara her zamankinden daha hızlı adımlarla ilerleyelim.” Bu yazının 2. dersidir.

Gülsevim Çeviker

12 Mayıs 1984, İstanbul

12/Mayıs/1984

Aziz Büyüğümüz
Sayın konuklerinaz ve değerli arkadaşların,

1984 yılının Hemşirelik Haftasının kutlanması için toplandı-
ğımız şu anda, hepimizin gönüllerindeki duygunun heyecanına bir kere
daha yaşıyoruz.

Bu mutlu haftada bizler için en önemli olaylardan biri de,
meslekte 25 yıla doldurmuş olan Hemşirelerinize Aitlen Rozetlerini
vermek ve yaşam boyu sürmüyacakları küçük bir armağanın hazırlan-
ması onlara kazandırmaktır.

Büyük düşünür Pythagoras diyor ki : Bilmek, maktedir olmaktadır.
Sevmek yaratmaktadır.

İşte hemşirelik mesleğinin bu büyük düşünüşün elacığı iki
önemli yaşam yönünü, biri bilmek, mesleğinin her türlü inceliğini öğ-
renmek ve uygulamak, ikincisi ise o anlamı sevmektir. Sevmek, bize ya-
rarı olan bir şeyi sevmekle ay tutulmamalıdır. Buradan birden beklenen
sevgi, kendilerine şefkat ve şifa sunmaya çalışılmayan güçsüz kişilere
gösterdiğimiz ilgi ve verdiğimiz bakımla . Güçsüz güçlendirmek, sev-
giye sunmaya şefkat anlamını uzatmak, yaralıları kucaklamaya şmek,
İşte mesleğimizin gerektirdiği çalışma koşulları budur.

Yaralıları daha mutlu, daha keyifli bir ülke olmak zorundayız.
Bu mutluluk ve keyifimizde bize düşen görevlerin ağırlığına biliyoruz.
Türk hemşiresi, Dünyanın diğer ülkelerindeki meslektaşlarından daha
geride değildir. Bilgi ve bilimde bir , Gönüllerinde.

Bugün mesleğimizin pile dolu yollarından geçerek, yaşamlarının
her bir yalına sakantalaran işiğinden geçirecek olgunlaşmış arkadaş-
larımıza şükran dolu duygularımızla karşılıyoruz.

Platonun dediği gibi (kendinizi vermediğiniz bir hayat, yaşa-
maya değer.) sözümüzün bir hemşirelerin hayat yolunu çizen bir şerhtir.
Buna dayanabilen kişidir. Hemşire kolay mıdır, yaşam kavşasında şu ve-
ya bu nedenle yeni düşüştü olan bir insanla uğraşmak, ona yeniden ha-
yat kazandırmak, İşte bu mesleğin özelliği de kutsallığa da buradan
kaynaklanıyor. Bu kutsal emelin yücelttiği, bu değerli arkadaşlarınıza
bundan sonraki yaşamlarında da mutluluklar eşlikler diliyor ve onları
25 yılın yorgunluktan uzaklaştıracak, onlara gönüllerindeki sevirci
yeniden yaşatıp, ömrü boyu sürmüyacakları bir heyecanın şingesi olan
armağanlarını vermek için toplandı.

Saygılarımızla varoluşun, Yeni yetiğin ve bu koruma katılan genç
meslektaşlarınıza da, yürekleri yolda sabar dileklerinizi sunuyoruz.
Els els tutuşalım, kucaklaşalım, bizim olan bu haftada manevi zevklerle
örünmüş gönüllerimizde yaşamın sevincini tadalım.

BİRLEŞELİM, GÜÇLENELİM MESLEĞİMİZDE YENİ ATILIMLARA,
YENİ UFUKLARA HER ZAMAN KİNDEN DAHA HIZLI ADIMLARLA
İLERLİYELİM.

= HEMŞİRELİK HAFTAMIZ KUTLU OLSUN =

Türk Hemşireler Derneği
İstanbul Şube Başkanı
Gülsevin ÇEVİKEN